משנה · אחרונים · לחם שמים · סדר טהרות

לחם שמים על משנה טהרות

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם שמים על משנה טהרות

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-שמים-על-משנה-טהרות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 4
פרק ב 5
משנה א 5
משנה ח 5
פרק ג 6
משנה א 6
משנה ג 6
משנה ו 6
פרק ד 6
משנה ד 6
משנה ז 6
משנה יא 7
משנה יג 7
פרק ה 7
משנה ג 7
משנה ה 7
משנה ט 7
פרק ו 7
משנה א 7
משנה ד 7
משנה ו 8
משנה ט 8
פרק ז 8
משנה א 8
משנה ד 8
משנה ו 8
משנה ז 8
משנה ט 9
פרק ח 10
משנה א 10
משנה ד 10
משנה ו 10
משנה ט 10
פרק ט 10
משנה ג 10
משנה ה 11
משנה ז 11
משנה ח 11
משנה ט 11
פרק י 11
משנה א 11
משנה ב 12
משנה ה 12
משנה ו 12
משנה ח 12

פרק א

משנה א

ומטמאה ט"א עתי"ט וז"ל צל"ע דלא תנן נמי וכחצי פרס לפסול הגויה. **אין** זה צ"ע כלל. דהא אפי' כזית ממנה מטמא בבית הבליעה. והיינו נמי פסול גויה. ולמאי צריך למתני תו חצי פרס. כיון דבכזית מטמא טומאה חמורה. צ"ל בכביצה ומחצה מטמא טומאה קלה. הלא בכלל מאתים מנה. באמת לא ידענא מה אידון בדברי תי"ט הללו כשכתב זה אן לבו פנה. **ולאצטרופי** נמי פשיטא דל"צ למתני. הא ודאי היא בכלל כל האוכלין. דלא גרעה מנייהו לענין צרוף. כי לית בה כזית. וכי אית בה. א"צ צרוף. גם אין כאן מקומו. סוף דבר חזרתי על כל צדדים. לתת ציור של תי"ט בזה. ולא מצאתי.

וחייבין עליה כו'. האוכלה חייב כו' אבל אינו חייב על בגדיו. ערפ"ד דנדה.

אבר מן החי האי לאו בנבלה קמיירי. אלא מילי דעוף טהור קנסיב. ואבר מ"ה נמי דמי לנבלה.

סופג כו'. ואפילו היה פחות מכזית כו'.

לענין מה שתמה תי"ט. מה ראיה מטומאה לאכילה. **עמ"ש** בס"ד במו"ק לי"ד סק"ד.

משנה ב

מיטמאות אם נגע בה שרץ כו'. ודבר תימה הוא. דהא לעיל תנן אין צריכה הכשר כו'. תי"ט.

ויש לתמוה על תי"ט. שלא פירש א"כ. מהו ענין מיטמאות. שאין פירושו בכל מקום אלא שמקבלין טומאה. והוא כמו מתטמאות.

אבל באמת אין כאן תימה כלל. דהשתא לאו בנבלת העוף לחודה דווקא משתעי. אלא מסיק לכולהו מילי דטומאת עוף. בין בנבלה. בין בשחוטה. **וגדולה** מזו במשנה דלעיל. דאע"ג דכייל י"ג דברים בנבלת העוף. אפ"ה איכא חדא דלא שייכא בה. אלא משום דדמיא לה נקטה נמי. כדכתיבנא לעיל. ה"ה בהא. וכן הר"מ פירש באמת כמ"ש. דוק בלשונו. וא"צ לפרש בשרץ.

ולא מצטרפות נ"ל דהיינו בשחוטה או מלוקה לכהנים.

משנה ג

עתי"ט. וז"ל מש"כ נבלת הטמא שא"ל טומאה כו'. וטומאת בית הבליעה דהכא כו'. **לא** ידע מר מאי קאמר.

הכנפים כו' מצטרפות עתי"ט עד מ"מ משנתנו צריכה טעם למה בעוף טמא מצטרפות יותר מבטהור. **נ"ל** הטעם פשוט. לפי מש"ל (מ"ב) בס"ד. מיירי התם במתה כשרה.

דקיימא לאכילת ישראל. ואינהו קפדי ודייקי במיכלייהו. כבני מלכים. משא"כ בעוף טמא דלא חזי לישראל לגמרי. ולא קאי אלא לנכרים. ונכרים לא קפדי כולי האי. משו"ה לגבייהו מצטרפין. זה טעם כעקר. וערב לנפש היפה.

חלקן זה ראשון וזה ראשון צריך ליישב מאי שנא הכא דתלינן לחומרא. אף על גב דאיכא למימרא. שלא נחלקו שתי הביצים בשוה. אלא באחת יותר מכביצה. ובשניה פחות. אפ"ה שניהן מטמאין. **א"כ** הכי נמי נימא בבבי דלעיל. ניזיל לחומרא. דילמא נשאר. כביצה ראשון ביחד לאחר חלוקה.

וי"ל דהכא על כרחך יש באחד מהן כביצה. או יותר. וכיון דלא ידעינן הי מנייהו. על כרחך צריך אתה להחמיר בשניהן. משא"כ לעיל דלא אפשר דלא נבלל. ונתמעט שיעור כביצה.

פרק ב

משנה א

ונגעה בעלה יפה אר"י פמ"ש. הוייות דרו"ש קחזינא הכא. אע"פ שלא ביאר טעמו. אנן יתמי דיתמי מה נענה בתריה. אכתי לא גמרינן מדי. מכדי האי עלה כבוש הוא. ואינו אלא למראה. התנן התם רפ"ב דעוקצין. טהורים לד"ה. דלא שומר ולא יד נינהו. ואילו הכא סתמא תנן אליבא דכ"ע. דהאי עלה תורת אוכל עליו. ומידי הוא טעמא דרישא. משום דנגוב הוא ולא הוכשר. **שוב** עלה בידי עלה זה לתרופה. שאני עלה ירק. שהוא אוכל בעודו ירוק. כדתנן (מ"ז פ"ב דעוקצין) עלי ירקות ירוקים מצטרפין. משא"כ בעלה זית טרף שאינו ראוי למאכל אדם. ושומר אינו. משנכבש הזית עלהו הלא יבול.

חזר לקדרה דלמשקה אין שיעור לטמא משקה **אבל** לטמא כלים. נ"ל פשוט דבעינן מיהת טופח ע"מ להטפיח.

מנערת מלשון מסלק הטבלא ומנערה. הר"ש.

הו"ל לאתויי קרא. וינער ה' את מצרים.

משנה ח

יעשם מהכבד. העי"ן פתוחה. והשי"ן דגושה.

פרק ג

משנה א
הרוטב מרק. סתמו מעורב ממים עם לחות היוצא מהבשר. ובגמרא דפרק העור והרוטב מפרש. הרוטב חלב דקריש. פרש"י לחה דבשר.
והגריסין שנתבשלו באחד משבעת משקין.
והחלב בשני קמצי"ן גרסינן. שהוא משבעה משקין. עם שקשה לי לצייר בו ענין המיחוי. שישוב עוד משקה זב לאחר קרישתו.
ונראה שחלב קרוש היא חמאה.
יתר מכביצה טמא דמשקין נעשין תחלה ודוק.

משנה ג
יותר מכביצה טמא כו' דאע"ג דאין משקה הנבלע באוהל מקבל טומאה כו'. רע"ב.
היינו משום דכל זמן שהמשקה בלוע. אין עליו דין משקה. דמשקה הבא לאוכל. כאוכל דמי.
שכיון שיצאה טפה הראשונה נטמאת שהמשקין מיטמאין ומטמאין בכל שהו.
זב שחלב כו'. עיין לר"מ עד. ושוין בזה האוכל. והמשקין כו'. **ר"ל** בענין המשא וההסט. שוין. אבל לא בענין השיעור. כי לאוכלין לעולם יש להן שיעור.

משנה ו
וכל הפקח דמסוטה גמרינן. דיש בה דעת לישאל. ודאי אין משקין את השוטה.

פרק ד

משנה ד
הממלא בעשרה דלים עתי"ט וז"ל ויש לבעל הלשון שיאמר הרבוי על הדליים (ר"ל על פעולת הדליה) והמכוון על המים שנשאבו י"פ בדלי אחד. ואילו במתניתין דקתני הממלא בעשרה דלים בבית השמוש. משמע דדלים עצמן היו עשרה ע"כ. **ואני** אומר מה בכך. גם כששנו כאן בבי"ת. כך משמעו. הממלא את החבית ע"י עשרה דליות. שדלה בעשר פעמים. והכי שפיר משמע. ולחנם נדחקו בו.

משנה ז
ספק מים שאובין אם נפלו למקוה.
עיין משנה ג' פרק ב' דמקואות.
שטהרו משום רובא נקט שטהרו. דכוותה ריש מכלתין דפ"ו.

משנה יא
ספק ר"ה כו'. אבל ספק אם רה"י או ר"ה. נתבאר ספ"ו.

משנה יג
שיש עליה ספק חמש לידות ספק חמש זיבות כצ"ל במשנה.

פרק ה

משנה ג
שני שבילין בר"ה. הר"ש. **לא** היה צריך לכך. סתם שבילין ר"ה נינהו. ע"ל פ"ו. **גם** לא ידעתי מ"ט לא כן פירש לעיל מ"א.

משנה ה
מי שדרסה אשה כו'. צ"ע מאי שנא אשה דנקט. ומאי טעמא לא מפליג הכי לעיל גבי אחד שדרס. דילמא קמ"ל בהא רבותא באשה. וה"ה לאיש בכה"ג.

משנה ט
וחכ"א הוא נאמן ע"י עצמו עמ"ש ריש מכות בס"ד. **ונ"ל** הא דמתרצינן דבוריה. משום דאית ליה מגו. **מיהו** היכא דאמרי עדים האידנא אטמי ליה. ושוב לא זזה ידינו מתוך ידו. וידענו שלא טבל. אינו נאמן להכחיש העדים.
עיין בפיר"ש דאייתי מתניתא בידיה. מביא אדם קרבן ע"י עבדו ושפחתו העברים. וכתב עליה ז"ל. לא משכחת קרבן באמה עברייה. דאי בהביאה שתי שערות מאי בעיא גביה. **ותימה** על אוצר בלום כמוהו. דלא ידע. במחוסרי כפרה אין חלוק בין גדולים לקטנים. ומ"ט שתק מר במתניתין שלהי נגעים. דתנן נמי כה"ג. ועמ"ש שם בס"ד.

פרק ו

משנה א
ספקו טמא ומטמאינן מספק כל אדם וכלים כו' ומיירי כשאדם אוחז בכלים כו' תי"ט. **וליתא** דהא הכא ספק טומאה הבאה בידי אדם היא. ונשאלין עליה אפילו בכלי מונח ע"ג קרקע. כמי שיש בו דעת להשאל.

משנה ד
והטומאה בחצר לא טומאה ודאית כו'. **לא** ידעתי מאי כוונתו בתוספת זה. והוא כנטול דמי בעיני. אם לא רצה לומר. דלאו דווקא טומאה ודאית. ומ"מ ר"א. אפילו בטומאה ודאית. מטהר ספק ביאה.

משנה ו
ספק רשות הרבים טהור כצ"ל.
שבילי בית גלגול נראה שהם שבילים מתעקמים ועולים בזקיפת ההר דרך סבוב (כעין מדרגה. שקורין בל"א. שווינד"ל טרע"פ) והקף סביב סביב. מחמת גובה ההר וחדוד שפועו. אין שם מסלול ודרך להגיע לראשו. אם לא ע"י שבילים שחצבו בו באופן זה בעיקום ודרך עקלתון.

משנה ט
הפרוץ עתי"ט בשם הערוך כמו מגדל של אלכסנדריא כו'. **כך** שמו של אותו מגדל. וכל האי ההוא שבו המגדל. נקרא פארון. וכן כל מגדלי ים. העשוים להאיר (בנרות שמדליקין בהם) לספינות השטות בים בלילה. נקראים ע"ש אותו של אלכסנדריא. פארון בלעז.

פרק ז

משנה א
והחיצונות טמאות כרע"ב שהעוברים כו' ובגדיהם עוברים על פיהם כו'. ואין הלשון מדוקדק של"מ בשום מקום שאוהל מטמא אלא במת תי"ט.
לא ידעתי מה היה לו שלא ראה מה שלפניו בפרע"ב ור"ש וכן רש"י (שממנו לקחו כולם) שכתבו ברור מללו. ובגדיהם עוברים על פני אוירן. ודייק לישנא טובא. ולחנם האריך לשון תי"ט עליהם. יטול מה שחדש בזה.

משנה ד
משמשת עיין לר"מ בתי"ט. שהאש' היא רבת העסקים והמשמוש.
וכך אמרו בב"ר שהנשים ממשמשניות הן.

משנה ו
הגבאים ז"ל הר"מ בפירושו. אלה הגבאין ג"כ הם ע"ה והעיקר אצלנו שהן ממשכנין על הצדקה כו'.
נתעלמה ממנו משנה שלמה (פיו"ח) כל שהוחזקו אבותיו כו' גבאי צדקה. משיאין לכהונה כו'. הנה הם כשרים ונאמנים יותר מסתם חברים. **אלא** הכא בגובים מס המלך עסקינן כפיר"ש. והם גרועים מסתם ע"ה. שהרי הם פסולים לעדות. כמ"ש בפז"ב.
אם יש עמהם נכרי כו'. אגנבים קאי. והכא ודאי לא מיירי בנכרי חשוב.

משנה ז
אודיארין הם אולייריין. דלי"ת ולמ"ד חברים במוצא. ומתחלפים.

משנה ט

להוציא פת לעני ע"ה. שאינה מכירתו. וכעין מש"ל מ"ז פ"ה. וכן האשה בחברתה דבסמוך. וצ"ל דככרות וקדרה ברה"י הן. אפ"ה קמטהרי חכמים. משום דמרתתי (עני ואשה) נגע. וכדקיי"ל בעלמא ביוצא ונכנס. וכדתנן ספ"ד דע"א.

וכי מ"מ כו' עתי"ט ועם שיש קצת טעם בדבריו.

לא נתיישב יתור לשון. תסגי ליה למימר וכי מ"מ רע"מ. ומה הלשון אומרת וחכמים מטהרין. לפי דרכו הוא יתור נפיש לגמרי. **ונ"ל** ר"א בא לכלול גם טעם חכמים. והכי קאמר. וכי מפני מה. כלומר במאי קמפלגי. אלא ר"ע סבר. דלא מרתתא. דכי חזיא לחברתה ע"ה. דמגליא קדרה מציא אשתמוטי ואמרה דעבדה הכי. כי היכי דלא תקדיח תבשילה. ולתקוני קדרה איכוונא. ורבנן סברי לא חיישינן שתגלה הקדרה כדי לאכול. שהרי כשתבוא בעלת הקדרה. ותראנה לוקחת מן הקדרה מאומה. תהא נתפשת כגנב. ומה שחתתה גחלת מתחת הקדרה. שמא באמת לטובתה נתכוונה. לתקנת התבשיל שלא יקדיח. ובנגיעת הקדרה. אינה מטמאתה. שאין כ"ח מתטמא מגבו. אבל גילוי קדרה. ודאי מטמיא לה מאוירא. **ואפשר** לומר. ר"ע פליג אעני נמי. אף לדר"א. וה"ק וכי מ"מ ר"ע מטמא באשה וקדרה. אלא מפני גרגרנותה של אשה. שאע"פ שאינה צריכה (דלאו בעניה מיירי) רק מפני זוללותה. חשודה לגלות קדרה. ולגנוב אפילו טעימה בלבד. עאכ"ו בעני הדחוק ורעב. שחשוד לגנוב כבר. למלאות נפשו כי ירעב. ואינו חושש אם יראוהו. כי לא יבוזו לגנב וגו'. פשיטא דחייש ר"ע. ורבנן אפ"ה לא חיישי כדאמרן דמסתפי. ורבותא אשמעינן אליבא דרבנן. דאפילו לא מצאתו עומד במקום שהניחתו כשנכנסה. לית לן בה.

גרגרניות ענינו הומות לאכול מן הגרגרת כו' הר"מ. כלומר שכ"כ מתאות לאכילה. עד שלא יספיק לה מה שאוכלת מן הושט. כו' תי"ט.

ושיבוש הוא. אבל כוונת הר"מ כבר בארה הוא בעצמו. באמרו והוא השפוי כובע. ר"ל למה נקרא הבלען גרגרן. עם היות אין הגרגרת בעלת האכילה. ותקן את זה. במ"ש והוא השפוי כובע. כלומר כי שם שורש התחלת הגרגרת. ומשם היא נהנה ג"כ מהאכילה. והכונה על בלענות. ואכילה שאינה הוגנת. שממהר לבלוע המאכל למקום שאינו יכול לחזור. והוא דרך הלעטה. ובזה נודע מה טעמו לפרש הש"כ. כי משם יוצאין ומתחברים הקנה והושט. לכן ההנאה מגעת לשניהן שם.

פרק ח

משנה א

המאבד ביום צריך לפרש דחשיב ספק טומאה הבאה בידי אדם.

ואם חיה משמרם טהורים קמ"ל אע"ג דאינו יושב בצידם. אלא כדרך סתם שמירה דמתניתין. אע"פ שהוא יוצא ונכנס. סגי. כמ"ש בס"פ דלעיל בס"ד. כך נ"ל.

נפלו כו' נפל כו'. לא דמי להההיא דפ"ה דע"א מ"ד. דאפילו ברשות גוי. לית לן בה. כה"ג.

שאני התם דלא ידע לאיזה צורך הפליג הישראל. וכל שעתא סבר השתא אתי חזי לי. אבל הכא ידע דצריך לשהות זמן מה עד שיחזור ויבוא לכאן. שהרי עסוק הוא בהבאה. וק"ל.

משנה ד

פתוח ומצאו נעול נ"ל מיירי נמי בשלא נגנב כלום.

משנה ו

טמא עתי"ט בשם הר"מ. **ונ"ל** פשוט דלאו דווקא. אלא ה"ה לקבולי טומאה. חדא מילתא היא. **וקרי** ליה טטמא. כמו גבי הכשר. דאוכל המוכשר לקבל טומאה. טמא קרי ליה. דוק ותשכח טובא.

חשב עליו כו'. היינו דבור. כמו בכל מקום במשנה.

משנה ט

מלאה משקין טמאין הא דנקט משקין. אע"ג דודאי אין השקה מועלת. אלא למים בלבד. לא לשאר משקין. כדתנן מ"ח פ"ד דמכשירין. נ"ל דקמ"ל אע"ג דנתערבו שאר משקין במים. אם רוב מן המים. נדונין כמים. וסלקא להו השקה. כדתנן נמי התם. עצים שנפלו עליהם. משקין טמאין וירדו עליהן גשמים. אם רבו. טמאין. וכן עוד בכמה מקומות במקואות דכוותה. דהולכין אחר הרוב. ועיין גמרא פ"ג דבכורות (כב"א) הלוקח ציר מע"ה משיקו כו'.

פרק ט

משנה ג

גמר מלמסוק היינו פירושא דמשתגמר מלאכתן. דסליק מנה. כלומר כיצד היא גמר מלאכתן. גמר כו'.

והמוהל נ"ל הגרסא מוהל בה"א. היא עיקר. והוא מלשון סבאך מהול. הנה שייכות מוהל במשקה בלתי אמתי.

משנה ה
שימתונו מלשון גמרא פא"ע (מז"ב) במתונתא.

משנה ז
בקרדומות של מתכת נ"ל פשוט. לפי שהן מקבלין טומאה. **לאפוקי** מארופות של עץ. דפשוטי כלי עץ. לאו בני קבולי טומאה נינהו.
ובזה א"צ למ"ש תי"ט.

משנה ח
ואם היה נוגע באום אם היה השרץ. יוצא מן העלים כו'. **ר"ל** דרך יציאתו מונח כך מת.

משנה ט
פרודים כן נקראין גם בכתוב. עבשו פרודות ובעדויות אוכל פרוד אינו מצטרף דבר"ד.
טהורה ולא אמרינן שמא טמא היה מתחלה. ונגע קודם שנתחרך. אלא אמרינן כבר נחרך קודם. וטהור היה כשנגע. וק"ל. **ובחנם** נדחק תי"ט.

פרק י

משנה א
טמאים ר"ל הטמאים.
בית הבד טמא מה שבבית הבד. מאוכלין ומשקין וכלים.
אר"י כו'. עתי"ט ז"ל. ונ"מ אם שם טומאה שמטמא במגע ולא בהסט. אבל קשה דמשנתנו מיירי כו' אף בהסט. והייתי יכול לתרץ דאכתי נ"מ דעל הנגיעה נאמנין כו'. ועל ההסט א"א שיהיו נאמנין כו' עכ"ל. **ולא** יכולתי להלמו. תמה על עצמך. א"כ מאי מהני דמהימני אנגיעה. ואכתי מאי נפקא מנה. **אבל** בכדי טרח טירחא דלא צריך. דודאי לענין הנזכר במשנתנו. לא נ"מ מידי בין ר"מ ור"י. בין למר בין למר בית הבד טמא. אלא מיהא איכא נפקותא בין שני הטעמים. לענין טומאת מגע גרידא. וכדקאמר מעקרא. ואין כאן קושיא ולא תרוץ ולא חלוק בין פירושו של הר"ש והר"מ.
כולן טמאות דמהראשונה נטמא כל מה שבבור. אפילו היה הרבה מאד. מקבלין המשקין טומאה. אע"פ שהן בקרקע. והיינו דווקא יין ושמן ומי פירות וכיוצא בהן. **אבל** המים שבקרקע. עיין דינן בפ"ק דמקואות. **ומים** שאובין שבקרקע. גם הם. כשאר משקין.
כתי"ט צל"ע הא סתמא קתני. וכי לא בדק ולא כיסה. אימא לאחר שמילאה נפל בה.
שכח הסיפא.

משנה ב

שבניהם לשון בנים הוא. ואין הלשון מקושר יפה. אם לא בדוחק. **וצריך** לעשות הפסק והעמדה אחר תיבת התינוקות. שבניהם של בדדים יוצאים כו'. וצריך להגיה בפירוש רע"ב. וכשרוצים בניהם כו'.

משנה ה

הרי הגת טהורה כלומר מה שנמצא בתוכה.

טהור הגרגיר. ולא נטמא במגע האדם שנפל ממנו. אם לא נגע במקום משקה טופח שבו.

משנה ו

ספקו טהור ע"ל רע"ב. ומתניתין איירי בבור סיד. **ר"ל** בור החפור בקרקע. שסדין אותו. להחזיק המשקין שנותנין בו. לאפוקי בור אלכסנדרי (פט"ו דכלים) שהוא כלי עץ (בלתי מקבל סיד) שהוא מקבל טומאה. דכי נמי קלטה שפת הבור את הצנורא. נטמא הבור. ומטמא את משקה שבתוכו למטה.

כ"ע ובתו"א דבור של שמן. טמא ברה"י. תי"ט בשם רמב"ם. **קשיא** לי גאי ברה"י איירי. ביין אמאי טהור. הא ספק הוא. אלא ע"כ בר"ה איירי מתני'. ובשמן טמא. כיון דמחליק. כודאי דמי. כך נ"ל מוכרח. וצ"ע.

משנה ח

כרם שלפני הבוצרים ר"ל שעומד לפניהם לבצרו.

ושל אחר ר"ל שכבר נבצר.

של גת ע"ד ראובן שמעון. שמש ירח. ודומיהם רבים.

סליקא לה מסכת טהרות